УДК 657.3.001.76
Тлучкевич Н.В., к.е.н., доцент
Луцький національний технічний університет

РЕІНЖИНІРИНГ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

У статті розглянуто сутність та значення реінжинірингу бізнес-процесів задля реформування облікової системи. Досліджено визначення понять «бізнес-процес» та «реінжиніринг». Обґрунтовано важливість обліково-аналітичного забезпечення системи управління та його вплив на формування показників облікової ситеми. Визначені користувачі інформації бухгалтерського обліку. Виділені основні складові (етапи) процесу організації реінжинірингу облікової системи. Охарактеризовано значення та необхідність реінжинірингу облікової системи в умовах єдиної інформаційної бази багатофункціональних систем.

Ключові слова: бізнес-процеси, облік, облікова система, реінжиніринг.

Tluchkevych N.

REENGINEERING ACCOUNTING SYSTEM: ORGANIZATIONAL ASPECTS

In the article the relativity of being and value re-engineering business processes to reform the accounting system. The necessity of re-engineering an economic actors, due to a number of problems and trends of the functioning of various industries. Investigated definition of "business process" and "re-engineering". Reengineering section provides a single economic entity for operations at certain parts (business processes) and then combines them into a new whole, which also provides a radical, radical improvement. It was established that the object is not reengineering the organization, and processes. Economic agents are not subjected to reengineering its structural units and the work performed by the personnel of these units. The use of engineering methods and procedures in the accounting system caused by the necessity of transformation of accounting information depending on the goals and tasks towards the optimization of information management software. Proved the importance of accounting and analytical software management system and its impact on the formation of indicators of the accounting system. User-defined accounting information that are divided by a direct sign of access to information. The basic elements (steps) of the process of reengineering the organization's accounting system, namely preparatory, methodical, technical and organizational stages. The process of reengineering the accounting system should be gradual, interconnected and reasonable to take into account the overall direction of the company and the actual state of each of the accounting, analysis, planning and control. The significance and necessity of reengineering the accounting system in a single information database multifunctional systems and the comprehensive re-engineering of the entity.

Key words: business processes, accounting, accounting system, reengineering.

Тлучкевич Н.В.

РЕИНЖИНИРИНГ УЧЕТНОЙ СИСТЕМЫ: ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ

В статье рассмотрены сущность и значение реинжиниринга бизнес-процессов для реформирования учетной системы. Исследованы определения понятий «бизнес-процесс» и «реинжиниринг». Обоснована важность учетно-аналитического обеспечения системы управления и его влияние на формирование показателей учетной ситемы. Определены пользователи информации бухгалтерского учета. Выделены основные составляющие (этапы) процесса организации реинжиниринга учетной системы. Охарактеризованы значение и необходимость реинжиниринга учетной системы в условиях единой информационной базы многофункциональных систем.

Ключевые слова: бизнес-процессы, учет, учетная система, реинжиниринг.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах сучасного бізнес-середовища особливого значення набуває необхідність детального дослідження стратегії розвитку економічних суб'єктів. У зв'язку з цим не можна залишити осторонь сучасні концепції і механізми управління процесами змін, які так або інакше пов'язані з принципами формування облікової системи, однією з яких є запозичена з американських джерел - реінжиніринг. Реінжиніринг передбачає новий спосіб мислення і новий погляд на побудову облікової системи підприємства.

Необхідність проведення облікового реінжинірингу економічних суб'єктів зумовлена низкою проблем, тенденцій та особливостей функціонування суб'єктів різних галузей економіки. До головних проблем слід віднести такі: наявність релевантних доходів і витрат; наявність нових інформаційних потреб системи управління (запитів користувачів); відповідне кадрове забезпечення (спеціалісти з управлінського і податкового обліку тощо); наявність «чорної» бухгалтерії; тощо.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питаннями реінжинірингу займалися як вітчизняні, так і зарубіжні автори, зокрема: Т. Давенпорт, П. Друкер, Г Карпінська, В. Корнієв, С. Легенчук, Н. Мартинюк, М. Робсон, І. Садовська, Л. Таранюк, Є. Уткін, М. Хаммер, Дж. Харрінгтон, Дж.Чампі, А. Череп та багатьох інших.

Цілі статті. Але недостатньо розкриті питання організації реінжинірингу саме облікової системи в окремих її аспектах, а

саме методичному, технічному, організаційному. Дане наукове дослідження присвячене розгляду цих питань.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основним об'єктом реінжинірингу є бізнес-процес. Поняття «бізнес-процес» є багатозначним: це обмежений комплекс діяльності, що характеризується такими поняттями, як «вхід», «процес», «вихід», «управління», «постачальник процесу», «клієнт процесу». Бізнес-проце – стійка, цілеспрямована сукупність взаємозалежних видів діяльності (послідовність виконуваних робіт), що за певною технологією забезпечуватимуть створення цінностей у вигляді продукту чи послуг для споживачів.

У вітчизняній економічній літературі доринкового періоду термін "бізнес-процес" не використовувався. Починаючи з 1990-х років поряд з іншими новими термінами (бізнес, аудит, реінжиніринг, консалтинг тощо) у наукових працях все частіше почав зустрічатися вираз "бізнес-процес" [8].

Отже, об'єктом реінжинірингу є не організації, а процеси. Економічні суб'єкти піддають реінжинірингу не свої структурні підрозділи, а роботу, що виконується персоналом цих підрозділів.

Вперше термін реінжиніринг бізнес-процесів «РБП» був введений М. Хаммером –батьком першого, «традиційного» підходу до РБП, який припускає створення нових бізнес-процесів (БП) «з чистого паперу». Автори даної концепції американці –Майкл Хаммер і Джеймс Чампі у книзі «Реінжиніринг корпорації. Маніфест революції у бізнесі» пишуть: «На прохання дати стисле визначення реінжинірингу ми відповідаємо: його суть у тому, щоб розпочати все з початку. До реінжинірингу не належать коригування вже існуючого та поступові зміни, що не торкаються основних структур, або латання окремих дір в існуючих системах. Реінжиніринг – це відмова від сталих процедур, свіжий погляд на роботу зі створення продукту чи послуги і надання цінності клієнту.

Реінжиніринг – це фундаментальне переосмислення і радикальне перепроектування бізнес-процесів з метою досягнення істотного поліпшення якості функціонування організації [9].

Реінжини́ринг (reengineering) — комплексна процедура, яка передбачає розробку нових ділових процесів у фірмі або

підприємстві шляхом радикального перепроектування (реінжинірінгу) існуючих процесів, зазвичай на основі інтенсивного використання у нових процесах електронних систем, зміни умов ведення бізнесу, що у свою чергу дає можливість отримання додаткових конкурентних переваг [1].

Реінжиніринг–це не просто один із способів успішного розвитку підприємницької діяльності, це новий спосіб мислення, погляд на побудову компанії як на інженерну діяльність. Реінжиніринг – це повний редизайн, кардинальна зміна підприємства [8].

Використовуючи термінологію сучасних інжинірингових та реінжинірингових технологій, процес переведення підприємства з одного стану в інший добре описується відомою моделлю «Цикл реінжинірингу бізнес-процесів».

Отже, реінжиніринг побудований на інженерному підході до науки управління і передбачає спочатку моделювання об'єкта (підприємства, організації, економічного суб'єкта тощо), а потім зміну існуючої моделі шляхом вилучення (скасування) нераціонально функціонуючих ланок.

Реінженіринг – це своєрідний феномен, що увібрав у себе як принципово нові положення і підходи, так і добре знайомі, старі. До останніх належить кооперація (об'єднання) діяльності і її розподіл, роздроблення.

Говорячи про реінжиніринг, ми з одного боку, розділяємо єдину діяльність економічного суб'єкта на визначені частини (бізнес-процеси), а потім з'єднуємо їх в нове ціле, яке і забезпечує кардинальне, докорінне покращення ситуації.

Оскільки облік вважається універсальною мовою бізнесу, він є основою розвитку нової інформаційної економічної системи, де головним лозунгом є такий: «Хто володіє інформацією –той управляє світом» [7, с. 5]. Основою бухгалтерського обліку є єдине інформаційне забезпечення, тому реінжиніринг бізнес-процесів автоматично включає і реінжиніринг облікової системи.

Використання інжинірингових методів і процедур в обліковій системі зумовлене необхідністю трансформації бухгалтерської інформації залежно від поставлених цілей і вирішуваних завдань у напрямі оптимізації інформаційного забезпечення системи управління.

Особливе місце в обліковій системі при реалізації принципів реінжинірингу відводиться формуванню обліково-аналітичного забезпечення управлінських рішень. Облікові показники, виражені в звітній інформації, мають бути пристосовані для передачі та розпізнавання всіма апаратними та технологічними засобами без викривлень та двоякого розуміння. У розрізі методології бухгалтерського обліку передбачається додержання чинних правил із поправкою на нові, пропоновані науковим середовищем для адаптації до потреб різновекторних інтересів користувачів [2, с. 49].

Процес реінжинірингу спрямований на удосконалення облікової системи, тобто на визначення та вирішення проблем ще «на вході» та в самому процесі, щоб на «виході» отримати якісну і достовірну інформацію. Тому, процес реінжинірингу облікової системи є безперервним, має певні входи (вхідна інформація, заповнення облікових документів тощо) і виходи у вигляді інформаційного продукту, що задовольняє потреби внутрішніх і зовнішніх користувачів інформації. Єдиною метою реінжинірингу облікової системи є задоволення інформаційних потреб коситувачів інформації, які поділяються на:

1) прямі споживачі - мають доступ до первинної інформації (спеціалісти економічного суб’єкта), одержують вихідну (вторинну) інформацію (працівники);

2) непрямі споживачі – одержують пізнішу за часом вихідну інформацію (інші спеціалісти: керівники відділів, економісти покупці і постачальники, дистриб'ютори, агенти, контролюючі органи, суспільство, потенційні інвестори, інші економічні суб’єкти тощо).

Отже, прогнозування перспектив розвитку підприємства на основі механізму реінжинірингу облікової системи дає можливість виявити пріоритетні напрями його діяльності, оцінити нові можливості й альтернативи, що використовується при складанні стратегічних, фрактальних і віртуальних похідних балансових звітів у прогнозному оцінюванні. Концепція бухгалтерського обліку передбачає використання принципів реінжиніринга, який спрямований на оптимізацію основних напрямів діяльності підприємства з метою підвищення їх ефективності, і визначає необхідність пошуку нових підходів до управління, у тому числі і до організації облікової системи.

Проце реінжинірингу є громіздким і складним. Тому організацію реінжинірингу облікової системи слід здійснювати поетапно, що в свою чергу сприятиме полегшенню самого процесу та ориманню по завершенні відмінних результатів:

1. Підготовчий етап – аналіз існуючої організаційної форми господарювання та технології діяльності; оцінка сучасного стану обліку, визначення напрямів реформування облікової системи, формування бажаного образу облікової системи, її основних орієнтирів і способів їх досягнення; визначення внутрішньої політики (внутрішнє нормативно-правове забезпечення облікової системи) економічного суб'єкта та здійснення оцінки впливу чинного законодавства.

2. Методичний етап - створюється модель реальної або існуючої облікової системи: встановлюються запити користувачів інформації; відтворюється (реконструюється) система дій, робіт, за допомогою яких реалізовуватимуться цілі; визначаються об'єкти обліку активів, зобов'язань і капіталу; проводиться детальний опис і документація основних господарських процесів та операцій економічного суб'єкта; розробка документообігу; встановлюється взаємозв'язок усіх видів звітності.

3. Технічний етап - відбувається те, що перепроектувало поточну систему -прямий реінжиніринг: перепроектовуються вибрані господарські процеси (бізнес-процеси); створюються ефективніші робочі процедури (завдання, з яких складаються бізнес-процеси); визначається кадрова політика і створюється модель кадрового планування; формуються нові функції персоналу; переробляються посадові інструкції; визначається оптимальна система мотивації; організовуються робочі команди; розробляються програми підготовки і перепідготовки фахівців; формується нове внутрішнє нормативне та організаційне забезпечення обліку; визначаються технології (зокрема інформаційні) і способи їх застосування; створюються інформаційні системи, необхідні для здійснення реінжинірингу (визначається устаткування і програмне забезпечення, формується спеціалізована інформаційна система обліку і управління (необхідний для реінжинірингу рівень інформаційного забезпечення припускає, що інформація повинна бути доступна кожному учасникові реінжинірингу в будь-якій точці ділової одиниці, можливо, одночасно в різних місцях вона

однозначно інтерпретується)), проводиться тестування нової моделі - її попереднє застосування в обмеженому масштабі; оцінка ризиків.

4. Організаційнй етап - впровадження нової облікової системи в господарську реальність економічного суб'єкта (вибір найкращої моделі); всі елементи нової системи утілюються на практиці; аналіз ефективності від впровадження. При цьому, важливий умілий і послідовний перехід від старих процесів до нових, так, щоб виконавці процесів не відчували дисгармонії робочої обстановки і не переживали стан робочого стресу. Еластичність переходу багато в чому визначається ступенем ретельності підготовчих робіт.

У практичній діяльності підприємств процес організації реінжинірингу облікової системи повинен бути поступовим, взаємопов'язаним та обґрунтованим, враховувати загальні напрямки розвитку підприємства та дійсний стан кожного з видів обліку, аналізу, планування і контролю. При цьому, необхідним є розробка плану організації реінжинірингу облікової системи, який характеризує системний підхід до його реалізації.

Організація реінжинірингу облікової системи на мікрорівні є внутрішньою справою самого економічного суб'єкта. Вона повинна забезпечувати розподіл загальних завдань, що стоять перед управлінським апаратом економічного суб'єкта, між всіма рівнями управління таким чином, щоб кожен керівник ніс свою частку відповідальності за рішення певної частини визначених завдань. Мають бути чітко визначені завдання і обов'язки співробітників, що беруть участь в процесі змін. Одночасно облікова система повинна забезпечувати взаємозв'язок різних інформаційних потоків як основу для взаємодії всіх функцій управління.

Важливою передумовою початку процесу реінжинірингу облікової системи є і те, що у економічних суб'єктів існують різні системи автоматизації, в тому числі й з бухгалтерського обліку, які не відповідають вимогам економічних суб'єктів до сучасної системи управління. Для того, щоб забезпечити повноцінне ведення бухгалтерського та податкового обліку в єдиній інформаційній базі багатофункціональних систем IT (наприклад IT-Enterprise), реінжиніринг повинен проводитися в рамках комплексного реінжинірингу діяльності суб'єкта господарювання. Це включає управління ресурсами, управління взаємовідносинами з

постачальниками та підрядниками, управління фінансами та бюджетування, бухгалтерський (фінансовий і управлінський) та податковий облік, облік кадрів і розрахунок заробітної плати тощо, що передбачає автоматизацію бізнес-процесів управління персоналом і розрахунку заробітної плати, а також впровадження системи електронного документообігу. Реінжиніринг облікової системи повинен включати формування відповідної звітності в спеціальній системі IT-Enterprise.

Висновки. Отже, основними напрямами проведення реінжинірингу облікової системи повинні стати процеси облікового, контрольного та аналітичного забезпечення, які у сукупності забезпечуватимуть процес створення нового інформаційного продукту для задоволення усіх учасників бізнесу.

1. Абдикеев Н.М. Реінжиніринг бізнесів-процесів // за ред. Абдикеев Н.М., Данько Т.П., Ильдеменов С.В., Кисельов А.Д. -М.: Эксмо, 2005. - 592 с.
2. Бочуля Т.В. Розробка моделі реінжинірингу облікової системи / Т.В. Бочуля // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг, 2(1), 2013. 45-53.irbis-nuv.gov.ua
3. Герасимов К.Б. Разработка модели реинжиниринга системы управления производством предприятия / К.Б. Герасимов// Экономика и управление.Экономические науки. –2012. –№ 6 (91). –С. 109–112.
4. Корінєв В.Л. Особливості використання реінжинірингу на вітчизняних підприємствах / В.Л. Корінєв // Держава та регіони: Наук.-вироби, журнал. Серія: Економіка та підприємництво. - 2010. - №5. - С. 44-47.
2. Легенчук С. Погляд на реформу національної системи бухгалтерського обліку: ефект когнітивного дисонансу / С. Легенчук, Д. Лозинський // Бухгалтерський облік і аудит. –2012. –№ 8. –С. 22–26.
3. Перерва М.Г. Облікова політика в системі управління підприємствами з постачання та реалізації природнього газу [Текст] / М.Г. Перерва // Економічний аналіз: зб.наук. праць / Тернопільський НЕУ; редкол.: С.І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. –Тернопіль: ВПЦ Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2013. –Том 13. –С. 441-446.
4. Саблук П.Т. Проблеми реформування бухгалтерського обліку та звітності в Україні /П.Т. Саблук // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. –2009. –Вип. 17,т. 2. –С. 5–8.
5. Таранюк Л.М. Організаційні засади проведення реінжинірингу бізнес-процесів підприємств / Л.М. Таранюк, О.М. Запорожченко // Механізм регулювання економіки [Електронний ресурс], 2011, №4. С. 122-131.
6. Хаммер Майкл. Реинжиниринг корпорации: манифест революции в бизнесе / М. Хаммер, Дж. Чампи. [пер. с англ. Ю.Е.Корнилович],-М.: Манн, Иванов и Фербер, 2006. - 287 с.
7. Череп А.В. Реінжинірінг – філософія управління підприємством харчової промисловості. [Текст]: монографія / А.В.Череп, К.Л.Потопа, О.В.Ткаченко. – Київ, 2009. –368 с.

8. ERP – система IT підприємства оптимізує виробництво [Електронний ресурс]: Аерокосмічний кур'єр., вип. 9, с. 2. –Режим доступу: http://www.it.ua/news.php?news_id=384.htm